

Sygn. akt I UK 296/10

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 września 2011 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Jerzy Kwaśniewski (przewodniczący)

SSN Romualda Spyt (sprawozdawca)

SSN Jolanta Strusińska-Żukowska

w sprawie z odwołania Z. P.

przeciwko Wojskowemu Biuru Emerytalnemu w K.

o ponowne ustalenie wysokości świadczenia emerytalnego,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 13 września 2011 r.,

skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 28 kwietnia 2010 r.,

- 1. oddala skargę kasacyjną,**
- 2. zasądza od ubezpieczonego Z. P. na rzecz Wojskowego Biura Emerytalnego kwotę 120 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 9 listopada 2009 r. Sąd Okręgowy - Sąd Ubezpieczeń Społecznych w K. oddalił odwołanie Z. P. od decyzji Wojskowego Biura Emerytalnego z dnia 3 marca 2009 r., którą odmówiono wnioskodawcy wznowienia postępowania w celu ponownego ustalenia wysokości świadczenia i odmówiono wypłaty kwot wynikających z różnicy pomiędzy świadczeniami w wysokości żądanej a wypłaconej oraz od decyzji z dnia 13 marca 2009 r., którą odmówiono stwierdzenia nieważności decyzji Dyrektora Wojskowego Biura Emerytalnego wydanych po dniu 1 stycznia 1999 r. o waloryzacji świadczenia a nadto zasądził od odwołującego na rzecz Wojskowego Biura Emerytalnego kwotę 60 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że decyzją Szefa Wojewódzkiego Sztabu Wojskowego w K. z dnia 16 października 1986 r. odwołujący się uzyskał prawo do emerytury wojskowej od 1 września 1986 r. na podstawie przepisów ustawy z dnia 16 grudnia 1972 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (jednolity tekst: Dz.U. z 1983 r. Nr 29, poz. 139 ze zm.). Do 31 grudnia 1998 r. świadczenie przysługujące odwołującemu się podlegało sukcesywnie waloryzacji w takim samym stopniu i terminie, w jakim następował wzrost uposażenia zasadniczego żołnierzy zawodowych pozostających w służbie i zajmujących analogiczne stanowiska. Na mocy decyzji z dnia 7 kwietnia 1994 r. Wojskowe Biuro Emerytalne ustaliło odwołującemu się od 1 marca 1994 r. nową wysokość emerytury na podstawie art. 53 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (jednolity tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 8, poz. 66 ze zm.). Po 1 stycznia 1999 r. świadczenie przysługujące odwołującemu się podlegało waloryzacji według zasad wynikających z nowego brzmienia art. 6 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin, zgodnie z którym emerytury i renty podlegają waloryzacji na zasadach i w terminach przewidzianych w przepisach o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

W sprawie sporne było to, czy zachodzą przesłanki do ponownego ustalenia wysokości świadczenia z zaopatrzenia emerytalnego na podstawie art. 32 ust. 1 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin oraz do

stwierdzenia nieważności decyzji Wojskowego Biura Emerytalnego wydanych po 1 stycznia 1999 r.

Sąd Okręgowy uznał, że odwołanie nie zasługuje na uwzględnienie. Wnioskodawca domagał się ponownego ustalenia prawa do świadczenia z zastosowaniem waloryzacji w takim samym stopniu i terminie, w jakim następuje wzrost uposażenia zasadniczego żołnierzy zawodowych pozostających w służbie i zajmujących analogiczne stanowiska, tj. z zastosowaniem zasad waloryzacyjnych obowiązujących przed 1 stycznia 1999 r., a w konsekwencji stwierdzenia nieważności decyzji waloryzacyjnych wydanych po 31 grudnia 1999 r. Stosownie do brzmienia art. 32 ust. 1 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin, ustalenia dotyczące prawomocnych decyzji organu rentowego mogą być podważone tylko wtedy, gdy nowe (tj. nieznanne organowi rentowemu) dowody lub ujawnione okoliczności, o których mowa w art. 32 ust. 1, istniały w dniu wydania decyzji i mają wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokość. Zatem podstawowe znaczenie dla ponownego ustalenia wysokości świadczenia ma przedstawienie przez świadczeniobiorcę nowych okoliczności faktycznych albo dowodów istniejących w dniu wydania decyzji. Zarówno we wniosku z dnia 8 grudnia 2008 r., jak i we wniesionym do Sądu odwołaniu ubezpieczony - jako przesłankę do ponownego ustalenia wysokości świadczenia - wskazywał okoliczność, że na skutek nowelizacji przepisów od 1 stycznia 1999 r. zmienił się sposób waloryzacji świadczeń przysługujących żołnierzom zawodowym na mniej korzystny. W ocenie Sądu, okoliczność, na jaką powołuje się odwołujący, tj. zmiana prawa, nie może stanowić przesłanki do ponownego ustalenia wysokości świadczenia. Zmiana przepisów prawa nie jest bowiem ani nowym dowodem, ani faktem w rozumieniu art. 32 ust. 1 powyższej ustawy.

Sąd pierwszej instancji uznał także, że nie zasługuje na uwzględnienie zarzut odwołującego się, iż decyzje waloryzacyjne wydane od 1 stycznia 1999 r. zostały wydane z rażącym naruszeniem prawa. W pierwszej kolejności Sąd wskazał, że jest właściwy do rozpoznania odwołania od decyzji Wojskowego Biura Emerytalnego o odmowie stwierdzenia nieważności decyzji, gdyż decyzje wydawane na podstawie art. 32 ust. 2 powołanej ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. są decyzjami z zakresu ubezpieczeń społecznych i przysługuje od nich odwołanie

do sądu powszechnego. Odnosząc się do zasadniczej kwestii związanej z zarzutem odwołującego się, że decyzje waloryzacyjne wydane od 1 stycznia 1999 r. zostały wydane z rażącym naruszeniem prawa, wskazał, iż rażące naruszenie prawa zachodzi w przypadku naruszenia przepisu, którego treść bez żadnych wątpliwości interpretacyjnych może być ustalona w bezpośrednim rozumieniu. Naruszenie prawa ma miejsce w szczególności wówczas, gdy decyzja została wydana wbrew zakazom lub nakazom ustanowionym w przepisie, a także wtedy gdy wbrew przesłankom przepisu nadano prawa lub obowiązki lub też odmówiono ich. Naruszenie prawa ma również miejsce w przypadku zastosowania nietrafnej wykładni przepisów prawnych. Tymczasem od 1 stycznia 1999 r. organ rentowy wydawał kolejne decyzje waloryzacyjne zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, tj. zgodnie z nowym brzmieniem art. 6 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin. Przepis ten, zdaniem Sądu, zawiera jednoznaczne i niebudzące wątpliwości normy prawne.

Sąd Okręgowy przywołał w tym kontekście wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 grudnia 1999 r. w sprawie o sygn. akt K 4/99 (OTK 2000 nr 2, poz. 65), w którym stwierdzono zgodność art. 159 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 157, poz. 1227 ze zm.), nadającego nowe brzmienie art. 6 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin i wprowadzającego waloryzację świadczeń na zasadach i w terminach przewidzianych w przepisach o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Nawiązując do jego uzasadnienia Sąd wskazał, że należy dokonać odróżnienia prawa do waloryzacji, rozumianego jako uprawnienie do zachowania stałej wartości ekonomicznej przyznanych świadczeń emerytalno-rentowych, od metody podwyższania nominalnej wartości przysługujących świadczeń przyjętej w normujących waloryzację przepisach. Skutkiem wejścia w życie kwestionowanych przez odwołującego przepisów nie jest ani pozbawienie go prawa do świadczenia, ani wyłączenie waloryzacji samego świadczenia, a jedynie zmiana metody podwyższania nominalnej wartości świadczenia. W ocenie Sądu, naruszenie oczekiwań co do przewidywanego poziomu przyszłych świadczeń nie stanowi

naruszenia prawa do waloryzacji. W rozpatrywanej sprawie nie wyszły również na jaw żadne inne nowe okoliczności faktyczne istotne dla sprawy ani nie zostały ujawnione żadne nowe dowody. Zatem, w ocenie Sądu, brak podstaw do ponownego ustalenia wysokości świadczenia na podstawie art. 32 ust. 1 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin.

Apelację od wyroku Sądu pierwszej instancji wywiódł wnioskodawca, zaskarżając go w całości i wnosząc o uchylenie zaskarżonego wyroku i przeliczenie emerytury zgodnie z żądaniem odwołania. Zarzucił orzeczeniu naruszenie prawa materialnego poprzez niewłaściwą interpretację przepisów ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym z 1993 r. oraz naruszenie konstytucyjnej zasady państwa prawa.

Sąd Apelacyjny - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 28 kwietnia 2010 r. oddalił apelację.

W uzasadnieniu stwierdził, że w pełni podziela ustalenia Sądu pierwszej instancji oraz dokonaną przez ten Sąd wykładnię podstawy prawnej rozstrzygnięcia. Wskazał, że zmiana regulacji prawnych nie uzasadnia przeliczenia wysokości emerytury na mocy art. 32 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. Zmiana obowiązującego prawa nie może być rozpatrywana ani w kategoriach nowego dowodu, ani też w kategoriach nowych okoliczności faktycznych. Podniósł także, że nie można twierdzić, iż decyzje Wojskowego Biura Emerytalnego naruszały przepisy ustawy.

Sąd drugiej instancji wskazał ponadto, że skarżący nie ma racji, wywodząc, iż zmienione zasady waloryzacji świadczeń emerytalno - rentowych nie dotyczą osób, które nabyły prawo do emerytury wojskowej przed 1 stycznia 1999 r. Takiej wykładni obowiązujących unormowań nie uzasadnia na pewno art. 1 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Po pierwsze, przepis ten z dniem 1 października 2003 r. został uchylony przez art. 10 pkt 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 166, poz. 1609), a po drugie dotyczył on bezpośrednio żołnierzy pozostających w czynnej służbie wojskowej. Wykładnia tego przepisu w żaden sposób nie prowadzi do wniosku, iż emerytury wojskowe przyznane przed wejściem w życie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń

Spółecznych podlegają waloryzacji na dotychczasowych zasadach. Wyraźnie przeczy temu treść art. 159 tej ustawy, na mocy którego dokonano nowelizacji art. 6 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin.

Podkreślono także, że nie zasługuje na akceptację pogląd skarżącego, iż przepis art. 159 powołanej wyżej ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych dotyczył jedynie żołnierzy, którzy wstąpili do zawodowej służby wojskowej po 1 stycznia 1999 r. Zamieszczona w nim regulacja nie wprowadza rozróżnienia na osoby, które wstąpiły do służby wojskowej przed 1 stycznia 1999 r. czy też po tej dacie. Nowa metoda waloryzacji świadczeń odnosi się do wszystkich, tj. obecnych i przyszłych ubezpieczonych pobierających emerytury i renty z zaopatrzenia emerytalnego żołnierzy zawodowych. W przeciwnym razie konieczny byłby przepis o rozdzieleniu poprzedniego i nowego sposobu waloryzacji świadczeń odpowiednio do praw nabytych przed i po tej zmianie. W sytuacji, gdy brak jest oddzielnych (wyodrębnionych jako jednostki redakcyjne tekstu ustawy zmieniającej) przepisów intertemporalnych, wbrew potocznemu rozumieniu, nie zachodzi brak regulacji kwestii intertemporalnej. W takim przypadku mamy do czynienia z zasadą bezpośredniego stosowania ustawy zmieniającej.

Wyrok ten został zaskarżony przez wnioskodawcę Z. P. w całości skargą kasacyjną. Jako podstawy skargi skarżący wskazał zarówno naruszenie przepisów postępowania, jak i przepisów prawa materialnego: art. 32 ust. 2 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin - poprzez prowadzenie przed sądem powszechnym postępowania w sprawie stwierdzenia nieważności ostatecznych decyzji organu emerytalnego wydanych po 1 stycznia 1999 r., co prowadzi do nieważności postępowania w części dotyczącej odwołania od decyzji odmawiającej stwierdzenia nieważności tychże aktów; art. 1 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, w brzmieniu obowiązującym dnia 1 stycznia 1999 r. w związku z art. 6 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin w brzmieniu obowiązującym w tejże dacie - przez ich błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, jakoby od 1 stycznia 1999 r.

skarżący miał utracić prawo do waloryzacji świadczeń emerytalnych na zasadach szczególnych obowiązujących przed tą datą; art. 20 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw - poprzez jego błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, jakoby ów przepis nie gwarantował wnioskodawcy zachowania nabytego wcześniej prawa do waloryzacji świadczeń wedle zasad obowiązujących przed 1 stycznia 1999 r.; art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin - poprzez przyjęcie, jakoby nie zachodziły podstawy do ponownego ustalenia wysokości świadczeń należnych wnioskodawcy; naruszenie to miało istotny wpływ na wynik sprawy, doprowadziło bowiem do oddalenia apelacji i utrzymania w mocy orzeczenia oddalającego trafne odwołanie wnioskodawcy.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną wnioskodawcy Wojskowe Biuro Emerytalne wniosło o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania, ewentualnie o jej oddalenie i zasądzenie na swoją rzecz kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W pierwszej kolejności rozważeniu podlega zarzut nieważności postępowania oparty na niedopuszczalności drogi sądowej. Stosownie do treści art. 32 ust. 2 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin „decyzje ostateczne, od których nie zostało wniesione odwołanie do właściwego sądu, mogą być z urzędu przez wojskowy organ emerytalny zmienione, uchylone lub unieważnione, na zasadach określonych w przepisach ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. z 2000 r. Nr 98, poz. 1071, z późn. zm.)”. Przepis ten ma analogiczne brzmienie jak art. 83a ust. 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585 ze zm.), w myśl którego „decyzje ostateczne Zakładu, od których nie zostało wniesione odwołanie do właściwego sądu, mogą być z urzędu przez Zakład uchylone, zmienione lub unieważnione, na zasadach określonych w przepisach

Kodeksu postępowania administracyjnego”. Obie te normy regulują tę samą kwestię, a mianowicie dotyczą zmiany, uchylenia lub unieważnienia poprzednio wydanej decyzji w sprawie ubezpieczeń społecznych w trybie postępowania administracyjnego. Problem dopuszczalności drogi sądowej w tej materii – w związku z rozbieżnością w judykaturze Sądu Najwyższego (zob. uchwałę z dnia 7 kwietnia 2010 r., II UZP 3/10, OSNP 2010 nr 17-18 poz. 217) - rozważany był w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2011 r., I UZP 3/11 (LEX nr 738185), której nadano moc zasady prawnej. Zgodnie z jej tezą, od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (organu rentowego) wydanej na podstawie art. 83a ust. 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych w przedmiocie nieważności decyzji przysługuje odwołanie do właściwego sądu pracy i ubezpieczeń społecznych. W uzasadnieniu tej uchwały zwrócono między innymi uwagę na to, że jeżeli prawo lub obowiązek stwierdzone było decyzją, to jej "unieważnienie", chociaż odnosi się do decyzji "unieważnionej", to przecież odnosi się także, a nawet przede wszystkim, do prawa lub obowiązku poprzednio stwierdzonego. "Dotyczy" więc przedmiotu, o którym mowa tak w art. 83 ust. 1 ustawy systemowej, jak i w art. 476 § 2 k.p.c. Bliższy wgląd w podstawy rozpoznania odwołania od decyzji dotyczącej unieważnienia decyzji poprzednio przez Zakład wydanej potwierdza powyższe spostrzeżenie. Sąd rozpoznający odwołanie na zasadach procesu cywilnego uzyskuje wyjaśnienie przewidzianych w Kodeksie postępowania administracyjnego przesłanek "stwierdzenia nieważności decyzji" (art. 156 § 1 k.p.a.). Jeżeli one zachodzą, np. decyzja została skierowana do osoby niebędącej stroną w sprawie, albo wydana została bez podstawy prawnej lub z rażącym naruszeniem prawa, to znaczy, że stwierdzone tą decyzją prawo lub zobowiązanie jest inne od stwierdzonego i dlatego to wadliwe stwierdzenie podlega "unieważnieniu". Chociaż bezpośrednim przedmiotem postępowania jest wadliwa decyzja Zakładu, to nie sposób rozpoznać tego przedmiotu bez także bezpośredniego wglądu w stosunek prawny ubezpieczenia społecznego, w jego treść. Okazuje się zatem, że zasada "przeniesienia" sprawy na etap postępowania sądowego na skutek "zwykłego odwołania" (od decyzji o bezpośrednim przedmiocie co do prawa lub zobowiązania) działa tak samo i w tym wypadku. Z tego punktu widzenia zasada wyjaśnienia

sprawy przez sąd ubezpieczeń społecznych, wyjaśnienia jej istoty dotyczącej prawa, zobowiązania albo roszczenia strony znajduje właściwe zwięźczenie w kompetencji tego sądu do oddalenia odwołania, jeżeli nie ma podstaw do jego uwzględnienia (art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.) albo zmiany zaskarżonej decyzji w całości lub w części i orzeczenia co do istoty sprawy (art. 477¹⁴ § 2 k.p.c.).

Podzielając powyższe stanowisko, Sąd Najwyższy stwierdził, że zarzut nieważności postępowania (art. 379 pkt 1 k.p.c.) - z odniesieniem się do treści art. 32 ust. 2 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin, powielającej brzmienie art. 83a ust. 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, nie ma uzasadnionej podstawy.

Nie zasługują również na uwzględnienie zarzuty naruszenia prawa materialnego. Przepis art. 6 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych, w brzmieniu nadanym przez art. 159 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych stanowi, że emerytury i renty podlegają waloryzacji na zasadach i w terminach przewidzianych w przepisach o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. W obowiązującej poprzednio wersji tego przepisu świadczenia te podlegały waloryzacji w takim samym stopniu i terminie, w jakim następował wzrost uposażenia zasadniczego żołnierzy zawodowych pozostających w służbie i zajmujących analogiczne stanowiska (art. 6 ust. 1 ustawy o zaopatrzeniu żołnierzy zawodowych w brzmieniu obowiązującym do 31 grudnia 1998 r.). Równocześnie w art. 179 ustawy o emeryturach i rentach zmodyfikowano z dniem 1 stycznia 1999 r. wysokość emerytur i rent przyznanych od uposażeń osiągniętych przed tą datą między innymi na podstawie przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych, poprzez ich poddanie dodatkowej waloryzacji wskaźnikiem 104,3%. Z mocy art. 196 powołanej ustawy, weszła ona w życie z dniem 1 stycznia 1999 r. (poza art. 182), nie budzi więc wątpliwości, że z tym dniem weszło także w życie nowe brzmienie art. 6 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych, co jest równoznaczne z utratą ze wskazaną datą mocy obowiązującej jego dotychczasowej treści. Oznacza to, że ustawa o emeryturach i rentach zmodyfikowała ze wskazaną datą zarówno wysokość świadczeń emerytalnych żołnierzy zawodowych

przyznanych przed dniem 1 stycznia 1999 r., poprzez ich podwyższenie wskaźnikiem dodatkowej waloryzacji, jak i zasady waloryzacji tych świadczeń na przyszłość. Brak przepisu intertemporalnego, który stanowiłby o zachowaniu dotychczasowego mechanizmu waloryzacji emerytur wojskowych do świadczeń, do których prawo zostało nabyte przed 1 stycznia 1999 r., wskazuje, że art. 6 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych w nowej wersji ma zastosowanie także do świadczeń, do których prawo powstało przed tą datą.

Wbrew wywodom skarżącego art. 20 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw nie dotyczy zachowania prawa do uprzedniego sposobu waloryzacji świadczeń, ale zachowania prawa do świadczeń nabytych na podstawie przepisów w uprzednim brzmieniu, niezależnie od ukształtowania nowych zasad nabywania tych praw. Również z art. 1 ust. 2 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (obowiązującego do 30 września 2003 r.) nie sposób wywodzić, że zmienione zasady waloryzacji świadczeń emerytalno - rentowych nie dotyczą osób, które nabyły prawo do emerytury wojskowej przed 1 stycznia 1999 r. To, że żołnierze zawodowi, którzy zakończyli służbę przed 1 stycznia 1999 r., nie podlegali nigdy powszechnemu systemowi ubezpieczeń społecznych, nie oznacza, że ustawodawca nie może w stosunku do nich zastosować zasad waloryzacji świadczeń obowiązujących w tym systemie. Zasady te obowiązują przecież nie wprost na podstawie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, ale na podstawie przepisu odsyłającego zawartego w ustawie o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych (art. 6), obejmującej swym działaniem wszystkich emerytowanych żołnierzy zawodowych.

Kwestia zgodności art. 6 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych w brzmieniu obowiązującym od 1 stycznia 1999 r. z zasadą ochrony praw nabytych została rozstrzygnięta w wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 grudnia 1999 r., K 4/99, w którym stwierdzono, że nie stanowi jej naruszenia zrównanie zasady waloryzacji świadczeń wojskowych z zasadami waloryzacji przewidzianymi w ustawie o emeryturach i rentach, również w odniesieniu do osób, którym przed 1 stycznia 1999 r. przysługiwało prawo podmiotowe do świadczenia z zaopatrzenia wojskowego. W uzasadnieniu tego wyroku Trybunał podkreślił między

innymi, że przedmiotem ochrony przewidzianej w zasadzie ochrony praw słusznie nabytych jest przysługujące już określonej osobie prawo podmiotowe. Z zasady tej nie wynika natomiast zakaz zmiany przepisów określających sytuację prawną osoby w zakresie, w którym sytuacja ta nie wyraża się w przysługującym danej osobie prawie podmiotowym. Prawo do waloryzacji emerytur i rent - rozumiane jako uprawnienie do zachowania stałej wartości ekonomicznej przyznanych świadczeń emerytalno-rentowych - jest istotnym elementem prawa do zabezpieczenia społecznego w zakresie i formie, które określa ustawa (art. 67 ust. 1 Konstytucji RP), jednakże sama metoda podwyższania nominalnej wartości przysługujących świadczeń przyjęta w normujących waloryzację przepisach nie stanowi istoty prawa do waloryzacji. Poprzez zmianę sposobu waloryzacji przysługujących świadczeń (ich podwyższania), zachowującą instytucję przystosowania ich wartość do siły nabywczej pieniądza, nie dochodzi ani do pozbawienia prawa do świadczeń emerytalno-rentowych, ani wyłączenia ich waloryzacji, a jedynie do zmodyfikowania na przyszłość mechanizmu ich waloryzowania. Natomiast naruszenie oczekiwań określonej grupy świadczeniobiorców co do przewidywanego poziomu przyszłych świadczeń nie stanowi samo przez się naruszenia prawa do waloryzacji, a w konsekwencji - niezgodnego z ustawą zasadniczą arbitralnego ograniczenia zasady ochrony praw nabytych.

Treścią zasady *lex retro non agit* jest zakaz stanowienia prawa, które nakazywałoby stosowanie nowo ustanowionych norm prawnych do sytuacji zaistniałych przed ich wejściem w życie. Prawo powinno co do zasady działać na przyszłość i wobec tego nie należy stanowić przepisów, które miałyby być stosowane do zdarzeń zaszłych i zakończonych przed ich wejściem w życie, jeżeli nowe ukształtowanie praw i obowiązków obywateli prowadziło lub mogło prowadzić do pogorszenia ich sytuacji prawnej w stosunku do stanu poprzedniego, co pozostaje w ścisłym związku z nakazem poszanowania praw słusznie nabytych (por. między innymi wyroki Trybunału Konstytucyjnego z dnia 12 maja 2009 r., P 66/07, OTK-A 2009 nr 5, poz. 65 oraz z dnia 15 lipca 2009 r., K 64/07, OTK-A 2009 nr 7, poz. 110 i orzeczenia w nich powołane).

Nie budzi wątpliwości, że ustawa o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych nie zmodyfikowała sposobu waloryzacji wojskowych

świadczeń emerytalno-rentowych z mocą wsteczną, ale na przyszłość, a sam mechanizm (metoda) podwyższania ustalonych już świadczeń nie jest równoznaczny z prawem do waloryzacji i nie jest jego istotą, o czym wyżej była mowa. Prawo do świadczenia emerytalno-rentowego nie obejmuje prawa do konkretnego sposobu jego waloryzowania. Czym innym jest bowiem ukształtowane prawo podmiotowe do świadczenia emerytalno-rentowego i sposobu ustalenia podstawy wymiaru jego wysokości, a czym innym sposób waloryzowania (podwyższania) na przyszłość ustalonego już świadczenia. Zmiana metody podwyższania świadczenia w przyszłości nie pozbawiła wnioskodawcy prawa do jego waloryzacji, a w konsekwencji sytuacja prawna skarżącego w zakresie istotnych elementów już ukształtowanego i przysługującego mu prawa do świadczenia nie uległa pogorszeniu.

Należy wreszcie zwrócić uwagę, że w powołanym wyżej wyroku z dnia 20 grudnia 1999 r., K 4/99 Trybunał Konstytucyjny wyraził pogląd, iż - w odniesieniu do emerytów służb mundurowych - „przy wprowadzonej kompleksowej i gruntownej zmianie systemu ubezpieczeń społecznych zasada równości uzasadnia modyfikację sfery dotychczasowych uprawnień, chyba że miałyby one uzasadnienie w treści obowiązujących przepisów konstytucyjnych, co jednak nie ma miejsca w rozpatrywanej sprawie”. W ocenie Trybunału, „istotna podmiotowo różnica (podstawa zróżnicowania statusu prawnego) ma tu miejsce do czasu pozostawania w służbie (...), natomiast później osoba taka staje się przede wszystkim emerytem i winna zasadniczo podlegać ogólnym regulacjom dotyczącym tej grupy osób.”. Należy więc przyjąć, że dostosowanie po dniu 1 stycznia 1999 r. mechanizmów waloryzacji emerytur wojskowych do powszechnych, jednolitych i równych dla wszystkich ubezpieczonych reguł waloryzowania świadczeń emerytalno-rentowych nastąpiło w drodze uprawnionej ingerencji ustawodawcy, który nie naruszył tzw. ekspektatyw maksymalnie ukształtowanych, do jakich nie zalicza się stosowania na przyszłość mechanizmów waloryzowania tych świadczeń. Tego typu mechanizmy mogą być zatem legislacyjnie modyfikowane z mocą *ex nunc*. Ustawodawca nie tylko był legitymowany, ale nawet zobowiązany do realizacji zawartej w art. 32 ust. 1 Konstytucji RP zasady równości wobec prawa wszystkich obywateli znajdujących się w podobnej sytuacji prawnej (tu: posiadających status emeryta), a w

szczegółności do zapewnienia zasady równości wszystkich ubezpieczonych niezależnie od systemu ubezpieczeń społecznych (zaopatrzeniowego lub powszechnego), któremu podlegają. W takim postrzeganiu normatywnym określona data zakończenia służby wojskowej i uzyskanie uprawnień z wojskowego zaopatrzenia emerytalnego nie jest usprawiedliwionym kryterium zróżnicowania wojskowych uprawnień zaopatrzeniowych dla utrzymania korzystniejszego mechanizmu waloryzacji „starszych” emerytur wojskowych w porównaniu do tego samego typu świadczeń, które uprawnieni nabywają po dniu 1 stycznia 1999 r. i które następnie miałyby podlegać mniej korzystnym sposobom waloryzacji.

Podkreślenie wymaga też to, że przedstawiony kierunek wykładni powyższych przepisów jest potwierdzeniem ich dotychczasowej interpretacji w orzecznictwie Sądu Najwyższego (por. wyroki: z dnia 28 października 2010 r., II UK 109/10, LEX nr 688683, z dnia 1 września 2010 r., II UK 97/10, LEX nr 603841).

Nie jest także usprawiedliwiony zarzut naruszenia art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin, gdyż trafnie przyjął Sąd drugiej instancji, że nie zachodziły podstawy do wznowienia postępowania.

Mając na uwadze powyższe Sąd Najwyższy na mocy art. 398¹⁴ k.p.c. orzekł jak w sentencji. O kosztach postępowania kasacyjnego rozstrzygnięto po myśli art. 98 k.p.c. w związku z § 11 ust. 2 w związku z § 12 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U. Nr 163, poz. 1349 ze zm.).